



МА́РТОС Борис Миколайович (20. 05(01. 06). 1879, м. Градизьк Кременчуц. пов. Полтав. губ., нині смт Глобин. р-ну Полтав. обл. — 19. 09. 1977, м. Ірвінгтон, похов. у м-ку Бавнд Брук, шт. Нью-Джерсі, США) — громадсько-політичний і кооперативний діяч, економіст. Походив із давнього козац.-старшин. роду. Професор (1924), дійс. чл. НТШ і УВАН (1946). Закін. Лубен. класичну гімназію (нині Полтав. обл., 1897), матем. факультет Харків. університету (1908). Під час навч. вступив до РУПу (згодом — УСДРП), брав активну участь в укр. нац.-демократ. русі, за що неодноразово був заарештований. Від 1906 викладав у гімназіях і на вищих курсах у Харкові. За політ. діяльність позбавлений права пед. практики. Від 1909 працював у Волин. губерн. земстві; від 1911 — на Кубані: кер. фінанс. відділу упр. Чорномор.-Кубан. залізниці, чл. дирекції кооп. «Союз-Банку», редколегії часопису «Союз»; від 1913 — інспектор кооперації Полтав. губерн. земства, організатор кооп. т-в, голова ради Дніпров. союзу спожив. т-в. 1917 обраний чл. УЦР і Малої ради від УСДРП, чл. ЦК і заступник голови Селян. спілки. Один із організаторів 1-го та 2-го Всеукр. кооп. з'їздів. У червні-серпні 1917 — ген. секр. земел. справ Ген. секретаріату УЦР. Співавтор проекту земел. закону УЦР. За Гетьманату 1918 — голова управи Центр. укр. кооп. комітету, співзасн. і викл. Київ. кооп. інституту, чл. нагляд. рад «Дніпросоюзу» та «Українбанку». Від грудня 1918 — Міністр продовол. справ, у квітні-серпні 1919 — Міністр фінансів і голова Ради нар. міністрів УНР. 1920

виїхав до Німеччини, згодом мешкав у м. Подебради (Чехо-Словаччина): 1922–24 — співзасн. і доцент, 1924–35 — проф. Укр. госп. академії; 1936–38 — директор Укр. тех.-госп. інституту; після 2-ї світової війни — у Мюнхені: 1945–49 — засн. і ректор Укр. високої екон. школи; 1954–56 — президент, 1956–57 — віце-президент, 1957–58 — секр. наук. ради Інституту з вивчення СРСР. 1958 емігрував до США, співпрацював із НТШ і УВАН. Досліджував проблеми фінансів і розвитку кооп. руху. Автор спогадів «Оскілко й Болбочан» (Мюнхен, 1958), «М. С. Грушевський, яким я його знав» // «УІ», 1966, № 1–2, «Визвольний здвиг України» (Нью-Йорк; Париж; Сідней; Торонто, 1979; 1989). У 2007 на тер. Полтав. університету економіки і торгівлі встановлено погруддя М., 2009 НБУ в серії «Видатні особистості України» запровадив у обіг монету номіналом у 2 грн, присвяч. йому.

Основні праці

Схема кооперативного будівництва // Пр. 3-го Всеукр. кооп. з'їзду в Києві. К., 1918; Теорія кооперації. Подебради, 1924; Організація і ведення зібрань. Подебради, 1925; Кооперативна ревізія. Л., 1927; Les limites du developpement de la Coopération des Consommateurs. Paris, 1936; La classification des Sociétés Coopération. Paris, 1937; Відбудова української кооперації // С. госп.-во України: Зб. Прага, 1942; Значення М. І. Туган-Барановського для української кооперації // Наук. зап. Укр. тех. інституту. Кн. 5. Мюнхен, 1954; Гроші української держави. Мюнхен, 1972 (співавт.).

Рекомендована література

1. Мартос Борис. Автобіографія // Вільна Україна. 1970. Ч. 62;
2. Проф. д-р Борис Мартос, колишній прем'єр уряду УНР, видатний політичний та суспільно-громадський діяч і публіцист, помер в Ірвінгтоні на 98-му році життя // Свобода. 1977, 21 верес.;
3. Українська Центральна Рада: Док. і мат. Т. 1–2. К., 1996–97;
4. Верстюк В., Осташко Т. Діячі Української Центральної Ради: Біогр. довід. К., 1998;
5. Уряди України у XX ст. К., 2001.

Т. С. Осташко

Бібліографічний опис:

Мартос Борис Миколайович / Т. С. Осташко // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. — К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2018. — Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-63957>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).